
MASTER

Poradnik dla użytkowników systemu płacowo–kadrowego
EKSPERT

(C) Zakład Techniki Komputerowej SOFT EKSPERT

Spis treści

1. Wprowadzenie.	5
2. Rozpoczęcie i zakończenie pracy programu.	6
2.1. Rozpoczęcie pracy.	6
2.2. Zakończenie pracy.	7
3. Zmiana standardu wyświetlania polskich liter.	8
4. Operatorzy systemu.	10
5. Drukowanie.	13
5.1. Zainstalowanie drukarki.	13
5.2. Wybór standardu drukowania polskich liter.	15
6. Słowniki.	17
6.1. Zmiana zawartości słowników.	18
6.2. Testowanie zgodności zapisów w bazie pracowników i bazie danych wejściowych z zapisami w słownikach.	19
7. Stopki wydawnictw.	20
8. Ustalanie palety kolorów.	22
9. Porządkowanie i kompresja baz danych.	24
10. Operacje kontrolne.	26
10.1. Kontrola archiwum płacowego.	26
10.2. Uzupelnienie bazy MAIN_2.	27
10.3. Usuwanie plików semaforowych.	27
Indeks.	29

1. Wprowadzenie

Moduł MASTER stanowi integralną część systemu EKSPERT. Zostaje on dołączony do każdej konfiguracji (wybranego zestawu programów) systemu.

W programie tym użytkownik:

- tworzy listę operatorów systemu i nadaje im odpowiednie uprawnienia,
- zmienia standard kodowania polskich liter wybrany podczas instalacji systemu,
- instaluje drukarkę w systemie EKSPERT,
- wprowadza zawartość słowników (zbiorów danych), z których może korzystać w dowolnym module,
- porządkuje (indeksuje) bazy danych.

Poruszanie się po menu, wybieranie opcji, wprowadzanie danych i posługiwanie się klawiszami funkcyjnymi zostało opisane w części EKSPERT w rozdziale 6. „Ogólne zasady pracy z programami systemu”.

▶ Producent zastrzega sobie możliwość wprowadzania zmian do oprogramowania bez uwzględniania ich w dokumentacji.

2. Rozpoczęcie i zakończenie pracy programu

2.1. Rozpoczęcie pracy

Po włączeniu komputera i uzyskaniu na monitorze informacji o gotowości do pracy należy „wejść” do katalogu, w którym został zainstalowany system EKSPERT (wykorzystując zlecenia systemu operacyjnego MS DOS należy wpisać przykładowe zlecenie:

CD C:\EKSPERT **Enter**)

i uruchomić go wpisując zlecenie:

EKSPERT

oraz potwierdzając je naciśnięciem klawisza **Enter** (zlecenia mogą być wpisywane małymi lub wielkimi literami).

Ścieżka do katalogu C:\EKSPERT jest przykładowa. Należy ją zastąpić właściwą ścieżką do katalogu, w którym został zainstalowany system EKSPERT.

Po wywołaniu systemu wyświetlana jest tzw. plansza główna. Program MASTER można uruchomić z planszy głównej przez wpisanie litery **M** lub podświetlenie pozycji MASTER i naciśnięcie klawisza **Enter**.

Po wprowadzeniu identyfikatora oraz właściwego hasła (wpisywane hasło nie jest widoczne na ekranie) można rozpocząć pracę z programem. Podjęcie pracy z programem przez innego operatora jest możliwe po uruchomieniu opcji **Narzędzia / Operator** i podaniu jego identyfikatora oraz hasła.

2.2. Zakończenie pracy

Jedynym poprawnym sposobem zakończenia pracy programu MASTER jest uruchomienie opcji **Narzędzia / Koniec pracy**, a następnie uruchomienie kolejnego modułu systemu albo wybranie **W – powrót do systemu operacyjnego**. Po wyświetleniu planszy głównej zakończenie pracy systemu następuje również po naciśnięciu klawisza **Esc**.

- ▶ Wyłączenie zasilania komputera przed zakończeniem pracy systemu (na przykład po chwilowym przejściu do systemu operacyjnego MS DOS za pomocą kombinacji klawiszy **Alt+Esc**) może spowodować uszkodzenie plików i utratę danych. Przejście do systemu operacyjnego MS DOS wywołuje na ekranie znak zachęty (ang. prompt) poprzedzony napisem „Soft Ekspert Swap”. Powrót do programu MASTER nastąpi po wydaniu komendy

EXIT **Enter**.

3. Zmiana standardu wyświetlania polskich liter

Standard wyświetlania polskich liter, wskazany przez użytkownika podczas wdrożenia systemu, może zostać zmieniony w trakcie eksploatacji systemu na inny, bardziej odpowiadający użytkownikowi. Umożliwia to opcja **Parametry / Polskie litery**. Po jej uruchomieniu należy wybrać odpowiedni standard spośród wymienionych poniżej:

[Mazovia].

[Latin 2].

[Własny standard]

użytkownik może zdefiniować własne kody ASCII dla polskich liter, obsługiwane przez zewnętrzny program rezydentny.

W wyświetlonej tabeli należy polskim literom oznaczonym opisowo (np. „A z ogonkiem” oznacza „Ą”, „s z kreską” oznacza „Ś”) przyporządkować odpowiedni znak przez wprowadzenie dziesiątego kodu ASCII. Zaakceptowanie [Własnego standardu] wyświetlania powoduje automatyczną zmianę standardu wprowadzania polskich liter zgodnie z wprowadzonymi kodami ASCII.

[Brak polskich liter]

zamiast polskich liter będą wyświetlane ich łacińskie odpowiedniki. Zostanie także zablokowane wpisywanie polskich liter.

Wybór standardu następuje przez wskazanie go kursorem i naciśnięcie klawisza **Enter**.

Zmiana standardu dotyczy polskich liter wprowadzonych przez producenta (nazwy opcji, komunikaty, parametry, nazwy pól i rubryk). Dane wprowadzone przez użytkownika będą wyświetlane w nowym standardzie, jeżeli operator wybierze odpowiedź [Tak] na wyświetlone po zmianie standardu pytanie „*Czy wykonać konwersję baz danych?*”. Jeżeli konwersja (która jest operacją czasochłonną!) nie zostanie wy-

3. Zmiana standardu wyświetlania polskich liter

---

konana, polskie litery wprowadzone przez użytkownika zostaną wyświetlone w nieodpowiedniej postaci.

- ▶ Konwersja baz danych dokonana po wybraniu [Brak polskich liter] jest nieodwracalna!

Po zmianie standardu kodowania polskich liter program dokonuje automatycznego porządkowania danych.

- ▶ Jeżeli system EKSPERT jest eksploatowany w lokalnej sieci komputerowej, pozostali użytkownicy muszą go opuścić na czas zmiany standardu wyświetlania polskich liter.

4. Operatorzy systemu

Pierwsze uruchomienie programu wymaga podania identyfikatora operatora „EKSPERT” i hasła „pustego” (należy nacisnąć klawisz **Enter**) nadanych przez producenta. Użytkownik uzyska wtedy najwyższy poziom uprawnień (patrz część EKSPERT rozdział 5.), co umożliwi mu wprowadzenie kolejnych operatorów systemu.

Wskazane jest, aby użytkownik zmienił identyfikator operatora „EKSPERT” i wprowadził własną listę operatorów (wraz z ich hasłami i poziomami uprawnień). Jest to uzasadnione względami ochrony danych. Przydzielenie innym osobom, które będą obsługiwały programy, odpowiednich (właściwych) uprawnień stanowi zabezpieczenie przed przeglądaniem danych lub nieuzasadnioną zmianą parametrów programów przez osoby do tego niepowołane.

Poziomy uprawnień oznaczono cyframi od [0] do [4]. Im niższa cyfra określająca ten poziom, tym mniej operacji będzie mógł wykonać operator. Znaczenie poszczególnych poziomów uprawnień podano w części EKSPERT w rozdziale 5.

Niezależnie od nadania operatorowi poziomu uprawnień użytkownik może określić, do których modułów będzie on miał dostęp, tzn. które z nich będzie mógł uruchomić.

Przykład:

Pracownik działu kadr nie powinien mieć wglądu do danych płacowych ani możliwości robienia wypłat i przeglądu archiwum płacowego pracowników. Takemu operatorowi można nadać dostęp jedynie do modułu KADRY.

Poziomy uprawnień operatorów i ich dostęp do modułów określa się podczas tworzenia listy operatorów systemu.

Tworzenie listy operatorów

Listę operatorów systemu może utworzyć tylko operator z poziomem uprawnień [4]. Dokonuje tego w opcji **Narzędzia / Lista operatorów**. Operator z poziomem uprawnień od [0] do [3] po wywołaniu tej opcji może jedynie zmienić swoje hasło.

▶ Tworząc listę operatorów należy pamiętać, aby przynajmniej jeden z nich miał najwyższy poziom uprawnień (tylko ten operator będzie mógł wprowadzać do niej zmiany).

Po pierwszym uruchomieniu opcji należy – naciskając klawisz **F4** lub **Enter** – dokonać edycji danych operatora „EKSPERT” i wprowadzić w ich miejsce własny identyfikator (dowolne znaki identyfikujące operatora) oraz hasło, a także numer i pełną nazwę (np. imię i nazwisko). Można również wskazać, czy dla operatora będzie aktywne wyjście do systemu operacyjnego MS DOS.

Funkcje dostępne dla operatora z poziomem uprawnień [4] w opcji **Narzędzia / Lista operatorów**:

Ins wprowadzenie do systemu nowego operatora. System może być obsługiwany maksymalnie przez 50 operatorów.

Wprowadzając operatora na listę należy podać jego identyfikator, poziom uprawnień, hasło oraz numer i pełną nazwę.

Identyfikator operatora oraz jego poziom uprawnień będą wyświetlane w tabeli u dołu ekranu (obok miesiąca wybranego do przetwarzania danych). Jeżeli tabela ta nie jest widoczna, można ją wyświetlić (wraz z innymi danymi o systemie) po naciśnięciu klawisza **F12** w dowolnym miejscu każdego programu systemu.

Dla każdego operatora systemu można również określić [Aktywne wyjście do DOS-a]. Ustawienie [Tak] pozwala operatorowi korzystać z kombinacji klawiszy **Alt+Esc** umożliwiającej uruchomienie dowolnego programu pracującego w środowisku DOS bez opuszczania systemu EKSPERT (patrz część EKSPERT rozdział 7.6.).

Ustawienie [Nie] blokuje operatorowi możliwość „aktywnego wyjścia do DOS-a”.

Zmiana ustawienia następuje po naciśnięciu klawiszy $\rightarrow$, ® lub **Spacja**.

F2 określenie dostępu wskazanego operatora do poszczególnych (zainstalowanych) modułów systemu. Jeżeli operator nie ma dostępu do modułu, to nie będzie mógł go uruchomić.

Ins zaznaczenie dostępu / braku dostępu operatora do wskazanego modułu. Przy nazwie programu, do którego ma dostęp operator, zostaje wyświetlony znak ✓ (lub *).

Enter zatwierdzenie dostępu operatora do wskazanych modułów.

F4 / Enter przejście w tryb edycji danych operatora – możliwość wprowadzania do nich zmian.

F6 drukowanie listy operatorów.

Del usunięcie operatora z systemu. Nie jest możliwe usunięcie operatora, który w chwili usuwania pracuje w systemie.

Ctrl+W zapisanie wprowadzonych zmian.

Esc rezygnacja z wprowadzania zmian.

Podczas przeglądania listy operatorów zostaje również wyświetlona nazwa palety kolorów, której używa wskazany operator.

5. Drukowanie

5.1. Zainstalowanie drukarki

Zainstalowanie drukarki należy rozpocząć od określenia, do którego portu jest podłączona (**Parametry / Drukarki / Port**). Następnie wybranie opcji **Parametry / Drukarki / Port / Kody sterujące** powoduje wyświetlenie tabeli zawierającej sekwencje kodów sterujących.

Lista drukarek zostaje wyświetlona po naciśnięciu klawisza **F7**. Wybranie drukarki z listy powoduje poprawne ustawienie jej sekwencji kodów sterujących.

Użytkownik korzystający z drukarki, której nie ma w wykazie, powinien wybrać jeden z podanych niżej sterowników:

drukarka 9-igłowa	EPSON FX-800 lub IBM PROPRINTER,
drukarka 24-igłowa	EPSON LQ-850 lub IBM PROPRINTER X24,
drukarka atramentowa lub termiczna	EPSON LQ-850 lub IBM PROPRINTER X24 lub HP IIIP,
drukarka laserowa	HP IIIP lub EPSON LQ-850

i wykonać wydruk próbny.

Jeżeli drukarka użytkownika nie pracuje w żadnym z podanych trybów, należy ustawić kody sterujące zgodnie z jej dokumentacją. Poniższe wskazówki dotyczące ustawiania kodów sterujących są przeznaczone dla zaawansowanych użytkowników sprzętu komputerowego.

Aby ustawić kody sterujące drukarki, należy – po uruchomieniu omawianej opcji – podświetlić odpowiednią pozycję tabeli i po naciśnięciu klawisza **Enter** wypełnić rubrykę [Długość], która określa liczbę znaków składających się na daną sekwencję. Następnie należy wprowadzić wartości dziesiętne kodów ASCII znaków wchodzących w skład sekwencji. Po określeniu wartości wszystkich kodów w ostatniej rubryce wyświetlona zostaje reprezentacja znakowa.

Przed wprowadzaniem zmian do tabeli można wyzerować poprzednie wartości wszystkich kodów sterujących naciskając klawisz **F8**.

Tabela kodów sterujących:

Nazwa atrybutu	Znaczenie
init (1, 2, 3)	zestaw kodów wysyłanych na początku każdego wydruku
pica (pica pitch)	gęstość standardowa (10 CPI)
elite (elite pitch)	pismo zagęszczone (gęstość 12 CPI)
condensed	pismo zagęszczone (gęstość 17 lub 20 CPI)
bold on (double-strike)	włącz pismo wytłuszczone
bold off	wyłącz pismo wytłuszczone
high on (double-height)	włącz pismo o podwójnej wysokości
high off	wyłącz pismo o podwójnej wysokości
expand on (expanded)	włącz pismo rozszerzone
expand off	wyłącz pismo rozszerzone
italic on (italic)	włącz pismo pochyle
italic off	wyłącz pismo pochyle
underl on (underline)	włącz pismo podkreślone
underl off	wyłącz pismo podkreślone
small on (superscript)	włącz pismo pomniejszone
small off	wyłącz pismo pomniejszone

w nawiasach podano spotykane w dokumentacjach drukarek synonimy nazw atrybutów.

Tabelę kodów sterujących można wydrukować po naciśnięciu klawisza **F6**.

Po wprowadzeniu drukarki do systemu jej nazwa zostaje umieszczona obok numeru portu widocznego podczas uruchamiania opcji **Parametry / Drukarki / Port** w brzmieniu zgodnym z nazwą widniejącą na liście drukarek. Nazwę tę można zmienić lub wprowadzić nową (jeśli drukarka nie figuruje na liście) po naciśnięciu klawisza **F4**.

Instalowanie drukarki kończy naciśnięcie klawiszy **Ctrl+W**, które powoduje zapisanie wprowadzonych zmian. Rezygnacja z instalowania drukarki następuje po naciśnięciu klawisza **Esc**.

Jeżeli do komputera użytkownika podłączono kilka drukarek, dla każdej z nich należy wykonać opisane czynności.

Na poziomie opcji **Parametry / Drukarki / Port** przy numerze portu domyślnego pojawia się znak ✓ (lub *). Oznacza to, że podczas drukowania zostanie podpowiedziany ten właśnie port (ustalony w opcji **Wydruki / Parametry / Uniwersalne** dowolnego modułu – patrz część EKSPERT rozdział 8.2. opis uniwersalnych parametrów wydruku). Przed wydrukiem użytkownik może ten port zaakceptować lub wybrać inny.

5.2. Wybór standardu drukowania polskich liter

Opcja **Parametry / Drukarki / Port / Polskie litery** umożliwia wybranie standardu drukowania polskich liter dla każdej drukarki zainstalowanej w systemie.

Po jej uruchomieniu zostaje wyświetlona lista standardów, z których użytkownik powinien wybrać odpowiedni dla swojej drukarki:

[Mazovia],

[Latin 2],

[Własny standard]

zgodny z wprowadzonym własnym standardem kodowania (patrz rozdział 3.).

[Brak polskich liter]

polskie litery będą drukowane jako łaćińskie.

[Symulacja polskich liter]

jest realizowana przez drukarkę jako: wydrukowanie litery łaćińskiej, cofnięcie głowicy i nadrukowanie „ogonka” upodabniającego literę łaćińską do polskiej.

Wybranie wskazanego standardu następuje po naciśnięciu klawisza **Enter**. Rezygnacja z wprowadzania zmian jest możliwa po naciśnięciu klawisza **Esc**.

- ▶ Jeżeli system EKSPERT jest eksploatowany w lokalnej sieci komputerowej, pozostali użytkownicy sieci muszą go opuścić na czas zmiany standardu drukowania polskich liter.

6. Słowniki

Eksplloatując programy systemu EKSPERT użytkownik korzysta ze słowników związanych z pojęciami opisującymi bazę danych pracowników. Przykładem słownika może być jednostka macierzysta zakładu, grupa pracownicza, dział, a także słownik zasiłków czy słowniki kadrowe (płeć, wykształcenie itp).

Słowniki zostają zdefiniowane (zgodnie z wymaganiami użytkownika) na etapie wdrażania systemu EKSPERT przez producenta (tworzenie nowych słowników jest dostępne w module INSTALATOR; nowe słowniki kadrowe użytkownik może budować w module KADRY – patrz część KADRY rozdział 7.4.).

Zawartość słownika tworzą:

- [Nazwa] nazwa słowa (pozycji słownika).
- [Skrót] skrót nazwy słowa. Podczas wprowadzania nowej pozycji rubryka [Nazwa] może pozostać pusta, natomiast skrót musi być wprowadzony i unikalny (nie może pokrywać się ze skrótem innego słowa zapisanego w słowniku).
- [Opis słowa] pełny opis pozycji słownika.
- [Status] po usunięciu pozycji ze słownika, a przed zapisaniem zmian, w tej rubryce zostaje wyświetlona informacja [Usunięty].

Przykład:

Słownik	[Zasiłki]:
[Nazwa]	chorobowy ZUS
[Skrót]	CH_Z
[Opis słowa]	Zasiłek chorobowy ZUS

Program MASTER pozwala na wprowadzanie do zdefiniowanych uprzednio słowników nowych pozycji.

6.1. Zmiana zawartości słowników

Po uruchomieniu opcji **Słowniki / Edycja** i wybraniu słownika zostaje wyświetlona jego wprowadzona do tej pory zawartość.

Funkcje dostępne po uruchomieniu opcji **Słowniki / Edycja** i wybraniu słownika:

F4 / Enter

przejdzie w tryb edycji – możliwość wprowadzania zmian do wskazanej pozycji słownika

Ins

dodanie nowej pozycji do słownika

Del

usunięcie pozycji ze słownika. Do chwili zapisania zmian wprowadzonych do słownika w rubryce [Status] zostaje wyświetlona informacja [Usunięty]. Dzięki temu użytkownik może przed zakończeniem działania opcji „przywrócić” do słownika omyłkowo usunięte słowo ponownym naciśnięciem klawisza **Del**.

► Usunięcie pozycji ze słownika nie powoduje analogicznych zmian w bazie wykorzystującej ten słownik. Opcja **Słowniki / Test** pozwala na sprawdzenie, czy usunięte słowa nie występują w bazie pracowników – patrz rozdział 6.2.

Ctrl+W

zakończenie działania opcji i zapisanie wprowadzonych zmian.

Esc

zakończenie działania opcji z możliwością zapisania wprowadzonych zmian (zgodnie z odpowiedzią na wyświetlone pytanie).

6.2. Testowanie zgodności zapisów w bazie pracowników i bazie danych wejściowych z zapisami w słownikach

Jak wspomniano powyżej, usunięcie pozycji ze słownika nie jest odnotowane w bazie wykorzystującej ten słownik. Opcja **Słowniki / Test** umożliwia sprawdzenie bazy pracowników (związanej z wybranym przez użytkownika słownikiem) i bazy danych wejściowych pod kątem występowania w nich słów spoza tego słownika.

Po odnalezieniu przez program pierwszego nieznanego słowa zostaje wyświetlony odpowiedni komunikat informujący, w jakiej bazie i dla którego pracownika występuje słowo nie występujące w słowniku. W takiej sytuacji użytkownik powinien uruchomić program PŁACE, wybrać opcję DANE PŁACOWE / **Pracownik / Przegląd / Karta stała** i w miejsce nieistniejącego w słowniku słowa wprowadzić odpowiednią pozycję.

7. Stopki wydawnictw

Na końcu dowolnego wydawnictwa drukowanego w systemie (np. listy płac, listy dodatkowej, czy zestawienia) może być drukowany dodatkowy, dowolny tekst, np.:

zatwierdzono do wypłaty

słownie zł

Główny Księgowy

Kierownik jednostki

Tekst taki nazywany jest „stopką”. Użytkownik może zaprojektować stopki wydawnictw wymienionych w kolejnych opcjach menu, tzn.

Stopki / Listy płac,

... / Archiwum,

.../ Nominałów,

.../ List dodatkowych,

.../ Zestawień / Imiennych,

.../ Sumarycznych,

.../ Kosztowych.

Dla wszystkich tych opcji sposób definiowania stopki jest taki sam, jedynie w przypadku list dodatkowych i zestawień należy uprzednio wskazać listę lub zestawienie, dla których stopka będzie projektowana.

Podczas wpisywania tekstu można korzystać z klawiszy opisanych w części EKSPERT w rozdziale 6.4.5. Wpisywany tekst może przekraczać szerokość ekranu, musi mieścić się na kartce wydruku (na drukarce).

Funkcje dostępne podczas definiowania stopki:

F7 kopiowanie stopki z innego wydawnictwa. Po naciśnięciu tego klawisza zostaje wyświetlona lista wydawnictw, dla których stopki zostały już zdefiniowane. Po wskazaniu żądanego wydawnictwa naciśnięcie klawisza **Enter** powoduje umieszczenie w treści stopki kopiowanego tekstu.

Wykorzystanie funkcji kopiowania stopek zapewnia ich taki sam wygląd dla wydawnictw tego samego rodzaju (np. dla zestawień sumarycznych).

F8 usunięcie wcześniej zdefiniowanej stopki.

F9 zaznaczenie miejsce drukowania słownie kwoty pieniężnej. Po naciśnięciu klawisza pojawia się – począwszy od miejsca oznaczonego kursorem – napis: S*Ł*O*W*N*I*E**S*Ł*O*W*N*I*E, wyznaczający miejsce dla wydruku kwoty słownie. Jeżeli użytkownik chce usunąć kwotę słownie, powinien wykasować całą tę linię.

Kwotę do wypisania słownie określa się w module INSTALATOR w opcji **Zestawienia**.

Ctrl+W zakończenie działania opcji i zapisanie wprowadzonych zmian.

Esc rezygnacja z zapisania stopki.

8. Ustalanie palety kolorów

System EKSPERT może być eksploatowany na komputerze posiadającym dowolną kartę grafiki. Karty CGA, EGA i VGA pozwolą na wyświetlanie kolorów, jeśli tylko nie zostały przełączone na pracę w trybie monochromatycznym. Na komputerze wyposażonym w kartę HERCULES system będzie pracował jedynie w trybie monochromatycznym.

Po zainstalowaniu systemu EKSPERT wyświetlone zostają kolory zgodne z paletą standardową (zaproponowaną przez producenta). Uruchomienie opcji **Parametry / Kolory** umożliwia – po naciśnięciu klawisza **F2** – wybranie typu palety standardowej monochromatycznej lub kolorowej (poprzez określenie rodzaju ramek oraz cienia pod ramkami) lub zdefiniowanie własnych palet kolorów (po naciśnięciu klawisza **Ins**).

Po podaniu i zatwierdzeniu nazwy tworzonej palety można przystąpić do określania kolorów, w jakich będą wyświetlane poszczególne elementy widoczne na ekranie, tzn.:

- tło i znaki tworzące tło,
- okna menu, ich ramek, a także wyróżnienie wskazanej opcji,
- linia funkcji, a w niej podświetlenia klawiszy funkcyjnych,
- linia podpowiedzi,
- ramki i znaki wyświetlanych pytań i komunikatów,
- pola, w które operator wprowadza dane oraz pola, w które dane zostały już wprowadzone,
- opisy pól, w które operator wprowadza dane oraz opisy pól, w które dane zostały już wprowadzone.
- ponadto można określić typ ramek (graficzny lub tekstowy) oraz zdecydować, czy pod ramami ma zostać wyświetlony ich cień.

Dla każdego z tych elementów można wybrać kolor tła, na którym będzie wyświetlany napis oraz kolor znaku napisu.

Dla każdego z elementów można wybrać jeden z 16 kolorów. Po wskazaniu elementu można zmieniać jego kolor przez użycie klawisza **®** / **↵**.

Podczas definiowania (zmieniania) palety wyświetlane są wszystkie elementy w wybranych kolorach. Operator może sprawdzić, czy tworzona paleta będzie odpowiadała jego wymaganiom.

Zakończenie definiowania palety następuje po naciśnięciu klawiszy **Esc / Ctrl+W**.

Wszystkie utworzone palety są wprowadzane na wspólną listę. Obok nazwy palety jest wyświetlany jej właściciel, tzn. identyfikator operatora, który utworzył daną paletę. Lista palet jest dostępna dla wszystkich operatorów. Dzięki temu użytkownik może dostosować którąś z palet (utworzoną przez dowolnego operatora) przez skopiowanie jej pod nową nazwą i wprowadzenie do niej żądanych zmian.

Wybranie palety kolorów, która będzie wyświetlana podczas pracy operatora z systemem, następuje poprzez jej wskazanie i naciśnięcie klawisza **Enter**.

Zmiana operatora obsługującego system spowoduje wyświetlenie właściwej dla niego palety.

Funkcje dostępne w opcji **Narzędzia / Kolory**:

- F2**   wybranie standardowej palety kolorów.
- F3**   wyświetlenie identyfikatorów operatorów, którzy używają wskazanej palety.
- F4**   edycja palety (możliwość wprowadzania do niej zmian).
- Alt+F4**   zmiana nazwy wskazanej palety
- F7**   kopiowanie wskazanej palety pod nową nazwą.
- Ins**   definiowanie własnych palet kolorów.
- Del**   usunięcie wskazanej palety (dostępne tylko dla operatora z poziomem uprawnień 4).

Esc / Ctrl+W

zakończenie obsługi listy palet.

9. Porządkowanie i kompresja baz danych

Porządkowanie (inaczej: indeksowanie) baz danych (polegające na odświeżeniu plików niezbędnych do prawidłowej pracy systemu) należy wykonywać, gdy system zaczyna działać niepoprawnie, np. „gubi” lub powiela pewne informacje. Taka sytuacja może powstać np. w wyniku zaniku zasilania podczas eksploatacji systemu, destrukcyjnego działania wirusa, czy uszkodzenia dysku twardego.

System automatycznie porządkuje bazy danych po instalacji i aktualizacji programów, a także po odtworzeniu baz danych z dyskietek czy innych nośników oraz po niepoprawnym wyjściu z programu (zanik zasilania, wystąpienie błędu). Tym niemniej – dla większego bezpieczeństwa – porządkowanie należy wykonywać okresowo również podczas eksploatacji systemu.

Przy normalnej pracy systemu porządkowanie należy wykonywać przynajmniej raz w miesiącu. W przypadku występowania szczególnie silnych wahań napięcia lub pracy programu wskazującej na uszkodzenia baz danych (np. utrata części danych) indeksowanie należy wykonywać odpowiednio częściej.

Porządkowanie baz danych może nastąpić równocześnie z ich kompresją. Przeprowadzenie kompresji baz danych polega na fizycznym usunięciu z twardego dysku skasowanych pozycji, czego efektem staje się zmniejszenie objętości baz danych, a w rezultacie – skrócenie czasu przetwarzania danych. Operację tę należy przeprowadzać co pewien czas, np. co miesiąc po zakończeniu obliczeń płacowych.

Do porządkowania można wybrać wszystkie bazy systemu EKSPERT lub wybrane bazy. Indeksowanie wszystkich baz można przeprowadzić bez kompresji (uruchamiając opcję **Dane / Porządek**) lub z kompresją (w opcji **Dane / Kompresja**).

Operacja porządkowania i kompresji jest długotrwała, dlatego w przypadku konieczności przeindeksowania jedynie niektórych baz danych można wykorzystać opcję **Dane / Wybrane bazy**. Po jej uruchomieniu zostaje wyświetlona lista baz danych systemu, spośród których użytkownik może wybrać odpowiednie do przeindeksowania.

Funkcje dostępne po uruchomieniu opcji **Dane / Wybrane bazy**:

- Ins**   wybranie / anulowanie wyboru bazy danych do porządkowania.
- +**   wybranie wszystkich baz do porządkowania.
- anulowanie wyboru baz do porządkowania.
- Enter**   uruchomienie porządkowania wybranych baz.
- Esc**   rezygnacja z porządkowania baz danych.

Po uruchomieniu porządkowania wybranych baz można zdecydować, czy przeprowadzić porządkowanie wybranych baz danych [Z kompresją] czy też [Bez kompresji].

Operacje porządkowania i kompresji można przerwać poprzez naciśnięcie klawisza **Esc**. System zareaguje na przerwanie z pewnym opóźnieniem, dopiero po zakończeniu tworzenia aktualnego pliku indeksowego. Na ekranie użytkownik może odczytać zaawansowanie wykonania porządkowania.

Zaleca się okresowe wykonywanie tej operacji, nie rzadziej niż co miesiąc

10. Operacje kontrolne

Pod wpływem czynników zakłócających normalną pracę programów systemu EKSPERT (awaria zasilania podczas pracy systemu, uszkodzenie twardego dysku, destrukcyjne działanie wirusa) w bazach danych systemu mogą powstać błędne zapisy. Część tych błędów może zostać usunięta przez system EKSPERT. W tym celu należy uruchomić opcję **Narzędzia / Kontroli** w module MASTER i przeprowadzić operacje kontrolne opisane w kolejnych podrozdziałach.

10.1. Kontrola archiwum płacowego

Uruchomienie opcji **Narzędzia / Kontroli / Kontrola archiwum** powoduje rozpoczęcie procedury kontroli archiwum płacowego. Program sprawdza wtedy, czy w bazie przechowującej dane z archiwum nie występuje dla jakiegoś pracownika przypisanie dla tej samej danej płacowej dwóch wartości.

Jeżeli procedura kontroli wykryje pracownika posiadającego podwójny zapis, wyświetla jego numer, nazwisko i nazwę danej płacowej o podwójnej wartości. Użytkownik może wtedy wybrać dalsze działanie spośród:

[Usunąć rekord z wartością bieżącą równą ...]

przed usunięciem jednej z kwot (jeśli są one różne) zalecamy zrezygnowanie z kontroli (przez wybranie [Przerwanie operacji] lub naciśnięcie klawisza **Esc**) i sprawdzenie (tzn. samodzielne przeliczenie), która z nich powinna zostać zapisana w archiwum. Zabezpieczy to użytkownika przed przypadkowym usunięciem zapisu tej danej za poprzednie lata!

[Usunąć wszystkie nadmiarowe rekordy]

operacja spowoduje usunięcie wszystkich następujących nadmiarowych zapisów w bazach danych (przy czym jako nadmiarowy traktowany jest zapis późniejszy).

[Przerwanie operacji].

- ▶ Przed uruchomieniem tej opcji należy wykonać składowanie danych (patrz część EKSPERT rozdział 4.).
- ▶ W przypadku omyłkowego usunięcia danej płacowej z archiwum nie wolno uruchamiać porządkowania z kompresją, należy natomiast skontaktować się z producentem systemu.
- ▶ Opcję **Narzędzia / Kontroli / Kontrola archiwum** należy uruchamiać regularnie, np. raz w miesiącu, szczególnie podczas pracy w sieci komputerowej, a także po niepoprawnym zakończeniu pracy programu.

10.2. Uzupelnienie bazy MAIN_2

Uruchomienie opcji **Narzędzia / Kontroli / Uzupelnienie MAIN_2** powoduje porównanie liczby wprowadzonych pracowników w dwóch bazach danych zawierających informacje o pracownikach i w razie konieczności uzupełnienie jednej z nich o brakujące numery.

- ▶ Opcja ta powinna być uruchamiana jedynie na zlecenie producenta!

10.3. Usuwanie plików semaforowych

Użytkownik systemu EKSPERT eksploatowanego w lokalnej sieci komputerowej może wykorzystać opcję **Narzędzia / Kontroli / Kasowanie plików *.SEM** do usunięcia tzw. „plików semaforowych”. Opcja ta powinna być uruchamiana w sytuacji, gdy niektóre funkcje systemu są niedostępne dla użytkownika, mimo że w danej chwili jest on jedynym operatorem pracującym w systemie.

Indeks

Aktywne wyjście do DOS-a 11

Brak polskich liter 8, 15

Dane /

    Kompresja 24

    Porządek 24

    Wybrane bazy 24

Dostęp do modułów 10

Identyfikator operatora 10

Indeksowanie baz danych 24

Instalacja polskich liter 8

Instalowanie drukarki 13

Kompresja baz danych 24

Konwersja baz danych 8

Latin 2 8, 15

Mazovia 8, 15

Narzędzia /

    Koniec 7

    Kontroli /

        Kasowanie plików *.SEM 27

        Kontrola archiwum 26

        Uzupełnienie MAIN_2 27

Lista operatorów 11

Operator 6

Operacje kontrolne

kontrola archiwum plącowego 26

usuwanie plików semaforowych 27

uzupełnienie bazy MAIN_2 27

Operatorzy systemu 10, 11

Paleta kolorów 22

Parametry /

Drukarki /

Port 13, 14

Port / Kody sterujące 13

Port / Polskie litery 15

Kolory 22

Polskie litery 8

Pełna nazwa operatora 11

Port domyślny 15

Porządkowanie baz danych 24

Poziom uprawnień 10

Rozpoczęcie pracy 6

Słowniki 17

  dodanie nowej pozycji 18

  usunięcie pozycji 18

  zmiana zawartości 18

Słowniki /

  Edycja 18

  Test 18, 19

Sekwencje kodów sterujących 13

Soft Ekspert Swap 7

Standard drukowania polskich liter 15

Standard kodowania polskich liter 8

Stopka 20

Stopki /

Archiwum 20

List dodatkowych 20

Listy płac 20

Nominałów 20

Zestawień 20

Swap 7

Symulacja polskich liter 15

Tabela kodów sterujących 13

Tworzenie listy operatorów 11

Własny standard drukowania polskich liter 15

Własny standard wyświetlania polskich liter 8

Wprowadzenie do systemu nowego operatora 11

Wydawnictwo 20

Zakończenie pracy 7

